

FSD3828 VUOSINA 1940-1990 SIJAISHUOLLOSSA LAPSUUTENSA VIETTÄNEIDEN KOKE-
MUKSIA ELÄMÄSTÄÄN 2018

FSD3828 CHILDREN IN FOSTER CARE 1940-1990: LIFE EXPERIENCES 2018

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhälls-
vetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Tiedote tutkimushaastattelusta: Vanhemmuus sijaishuollossa eläneiden elämäkerronnassa, 1940-1990

Tutkimuksen taustatiedot ja tutkijan yhteystiedot

Haastattelut ovat osa kahta eri tutkimushanketta. FT Kirsi-Maria Hytönen tarkastelee hankkeessaan vanhemmuuteen liitettyjä merkityksiä sijaishuollossa lapsuutensa viettäneiden elämäkerronnassa. FM Johanna Oksanen tutkii väitöskirjassaan sijoitusperheiden valvontaa 1950–1970-luvuilla sekä arkistoaineistojen että haastattelujen kautta. Molemmat tutkimukset toteutetaan Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksessa. Haastattelujen toteutuksen vastuullinen tutkija on Kirsi-Maria Hytönen, ja haastattelujen keruun rahoittaa Koneen säätiö osana Hytösen tutkimusprojektia.

Yhteystiedot:

Kirsi-Maria Hytönen
Historian ja etnologian laitos
[[Tutkijan yhteystiedot poistettu]]

Johanna Oksanen
Historian ja etnologian laitos
[[Tutkijan yhteystiedot poistettu]]

Haastattelujen tarkoitus, tavoite ja merkitys

Tutkimushankkeessa tarkastellaan sijaishuollossa lapsuutensa tai osan siitä viettäneiden elämäkerrontaa eli sitä, miten he itse kertovat elämästään lapsuudesta kerrontahetkeen. Painotus on lapsuuden kokemuksissa, mutta elämäkerronnallisissa haastatteluissa keskustellaan koko elämäkaaresta kertojan omin sanoin. Olemme kiinnostuneita monenlaisista kokemuksista sijaishuollossa, sekä valoisista että varjoisista lapsuusmuistoista.

Voit osallistua haastatteluun, mikäli olet ollut sijoitettuna tai kasvattina sijoitusperheessä, lastenkodissa, koulukodissa tai muussa lastensuojelulaitoksessa vuosien 1940–1990 välillä. Toivomme osallistujiksi erityisesti niitä, jotka eivät osallistuneet Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen lastensuojelun menneisyydestä vuosina 2014–2016, sillä siinä kerätty aineisto on jo tutkimuksemme käytössä. Haastattelut perustuvat vapaaehtoiseen yhteydenottoon. Haastattelujen tiedot käsitellään luottamuksellisesti. Haastatteluaineisto tallennetaan tutkimushankkeen päätyttyä Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon ilman tunnistetietoja eli tekstimuotoon siirretyistä haastatteluista poistetaan mm. tarkat vuosiluvut, pienten paikkakuntien nimet tai muut tiedot, joista kertojan voisi tunnistaa. Haastattelijat ovat ammattitutkijoita, jotka noudattavat tiukkaa tutkimusetiikkaa ja ovat vaitiolovelvollisia. Voit halutessasi tutustua etukäteen haastattelukysymyksiin, jotka saat haastattelijalta.

Haastatteluaineisto tullaan tallentamaan arkistoon myöhempää tutkimuskäyttöä varten ilman tunnistetietoja ja ainoastaan tutkimusetiikkaan sitoutuneiden ammattitutkijoiden käyttöön. Haastattelujen tavoite on koota aiempien aineistojen rinnalle sijaishuoltoon liittyviä monipuolisia kokemuksia ja elämäkerrontaa, haastateltavien omia käsityksiä ja tulkintoja elämästään.

Tutkimusaineiston käyttötarkoitus, käsittely ja säilyttäminen

Tutkimushaastatteluja käytetään aineistona tieteelliseen tutkimukseen. Haastatteluja ei hyödynnetä kaupallisesti. Aineisto säilytetään lukitussa tilassa, josta vastaa hankkeen tutkija. Aineiston järjestää vastuullinen tutkija, joka myös vastaa aineiston litteroinnista ammattimaisesti toimivan yrityksen avulla.

Aineiston käsittelyssä kiinnitetään erityistä huomiota tutkittavien henkilöllisyyden suojaamiseen. Aineisto anonymisoidaan eli tunnistetiedot poistetaan ennen analysointia. Tutkittavien nimet poistetaan, eikä koodaustietoja haastateltavien henkilötietoihin säilytetä samassa tilassa. Henkilötiedot ovat vain tutkijoiden hallussa. Haastattelujen litteroinnissa esiin tulevat paikkakunnat muutetaan yleissanoiksi (esim. kaupunki A, asuinpaikka B) lukuun ottamatta suuria, yli 100 000 asukkaan kaupunkeja. Vain lastensuojelulaitosten nimet säilytetään julkisina toimijoina. Tutkittavan käyttämää kieltä kuten murre sanoja ja omaperäisiä ilmauksia muutetaan tarvittaessa yleiskielelle, jotta ne eivät toimi tunnistetietoina. Myös esimerkiksi ammattinimikkeet muutetaan yleissanoiksi, mikäli ne ovat harvinaisia ja toimisivat siten tunnistetietona.

Hankkeen päättyessä litteroidut haastattelut luovutetaan sovittavalla tavalla Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon tieteellisen tutkimuksen käyttöön ilman tunnistetietoja. Tunnistetiedot, ml. haastattelutallenteet, hävitetään selvityksen valmistuttua.

Kerättyä aineistoa voidaan käyttää kansainvälisissä ja kansallisissa tieteellisissä julkaisuissa. Tutkimuksen menetelmiä ja tuloksia tullaan myös esittelemään tieteellisissä kongresseissa ja seminaareissa. Kaikissa vaiheissa tutkittavien henkilötiedot on poistettu.

Menettelyt, joiden kohteeksi tutkittavat joutuvat

Haastattelut perustuvat vapaaehtoiseen yhteydenottoon. Tutkittavia etsitään useiden kanavien kautta, mm. haastattelukutsulla *Lapsen maailma* -lehdessä, Lastensuojelun Keskusliiton ja Pesäpuu ry:n sosiaalisen median kanavien kautta sekä tutkijoiden muiden verkostojen kautta.

Avoimet, elämäkerronnalliset haastattelut eivät vaadi tutkittavilta valmistautumista etukäteen. Haastattelussa paikalla on kaksi tutkijaa, joista toinen keskustelee haastateltavan kanssa ja toinen käsittelee tallenninta ja tekee muistiinpanoja. Haastatteluissa voi tulla esiin haastateltavan terveydentilaan liittyviä asioita. Tämän vuoksi suostuessaan haastatteluun haastateltava antaa myös luvan näiden terveystietojen käsittelyyn. Tutkittava saa kuitenkin itse päättää, mitä hän terveydentilastaan kertoo, eikä siihen liittyvää tietoa kerätä muista tietolähteistä.

Tutkimuksen hyödyt ja haitat tutkittaville

Haastatteluissa haastateltavat kertovat omin sanoin omasta elämästään, lapsuusmuistoja painottaen. He saavat itse päättää, mistä asioista, kokemuksista tai elämäntapahtumista he haluavat kertoa. Kerättyjä haastatteluja voidaan hyödyntää myöhemmin myös muissa tutkimuksissa. Haastateltavilta saatu kokemustieto hyödyntää sijaishuollon tutkimusta, sijoitettuna eläneiden kokemusten ymmärtämistä ja nykyisen ja tulevaisuuden sijaishuollon kehittämistyötä.

Haastateltavat eivät hyödy antamistaan haastatteluista taloudellisesti. Menneisyyden kokemuksista keskusteleminen ja niistä kertominen voi olla hyödyksi, mutta epämukavien tai traumaattisten kokemusten kertominen voi myös aiheuttaa myös stressiä ja ahdistusta. Haastateltavat saavat itse valita, mistä kokemuksista he haluavat kertoa, ja millä tavoin he niistä kertovat. Kaikkiin kysymyksiin ei tarvitse vastata. Haastateltavat voivat olla yhteydessä haastateltaviin ja keskustella haastattelun herättämistä tunteista tai ajatuksista. Tutkijat soittavat haastateltaville pari viikkoa haastattelujen jälkeen varmistaakseen, ettei haastateltavalle jää kysyttävää tai epävarmaa tunnetta osallistumisestaan. Haastattelijat suosittelevat hakemaan tarvittaessa ammatillista apua, mutta eivät itse tarjoa näitä palveluja. Tutkijat suosittelevat ottamaan tarvittaessa yhteyttä esimerkiksi Suomen mielenterveysseuraan (kriisipuhelinnumero 01019 5202, verkkosivut http://www.mielenterveysseura.fi/tukea_ja_apua)

Tutkittavien oikeudet

Osallistuminen haastatteluun on täysin vapaaehtoista ja haastattelujen järjestelyt toteutetaan luottamuksellisesti. Haastateltavilla on oikeus kieltäytyä tutkimuksesta ja keskeyttää tutkimukseen

osallistuminen missä vaiheessa tahansa ilman, että siitä aiheutuu heille mitään seuraamuksia. Tutkimuksesta saatavat tutkittavien henkilökohtaiset tiedot tulevat ainoastaan tutkittavan ja tutkijaryhmän käyttöön ja tulokset julkaistaan tutkimusraporteissa siten, ettei yksittäistä tutkittavaa voi tunnistaa. Tutkittavilla on oikeus saada lisätietoa tutkimuksesta tutkijaryhmän jäseniltä missä vaiheessa tahansa. Tutkimuksesta on täytetty henkilötietolain edellyttämä rekisteriseloste, jonka haastateltava halutessaan saa tutkijoilta nähtäväkseen.

Vakuutukset

Jyväskylän yliopiston henkilökunta ja toiminta on vakuutettu. Tutkimus on luonteeltaan sellainen, ettei tutkittavia ole sen vuoksi erikseen vakuutettu.

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta (2 kpl, toinen haastattelijalle ja toinen haastateltavalle.)

Merkitse rastilla valitut vaihtoehdot

- Olen perehtynyt tämän tutkimuksen tarkoitukseen ja sisältöön, kerättävän tutkimusaineiston käyttöön, haastateltaville aiheutuviin mahdollisiin haittoihin sekä haastateltavien oikeuksiin. Suostun osallistumaan tutkimukseen annettujen ohjeiden mukaisesti. Voin halutessani peruuttaa tai keskeyttää osallistumiseni tai kieltäytyä haastatteluun osallistumisesta missä vaiheessa tahansa. Haastatteluani ja kerättyä aineistoa saa käyttää tutkimukseen sellaisessa muodossa, jossa yksittäistä tutkittavaa ei voi tunnistaa.

- Annan suostumukseni haastatteluani tallentamiseen arkistoon ilman tunnistetietoja myöhempää tutkimusta varten.

Haastattelun numero:

Haastateltavan nimi:

Osoite/sähköpostiosoite ja puh.nro:

Päiväys

Haastateltavan allekirjoitus

Päiväys

Tutkijan allekirjoitus